

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. Jakuba Maksyma „Analiza zastosowania zabiegów zamykania uszka lewego przedsionka jako metody prewencji udarów mózgu u pacjentów z niezastawkowym migotaniem przedsionków”

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska lek. Jakuba Maksyma jest wartościowym projektem, którego celem jest ocena skuteczności i bezpieczeństwa przezcewnikowego zamknięcia uszka lewego przedsionka (*left atrial appendage closure – LAAC*) za pomocą urządzenia WATCHMAN u pacjentów z niezastawkowym migotaniem przedsionków i silnymi wskazaniami do doustnej antykoagulacji, u których długotrwałe przyjmowanie leków przeciwzakrzepowych jest klinicznie przeciwwskazane. Autor skupia się zarówno na wynikach samego zabiegu, jak i na przebiegu farmakoterapii pozabiegowej. Praca zawiera jasno sformułowane cele badawcze, którym poświęcone są trzy publikacje tworzące podstawę dysertacji.

Rozprawa opiera się na dwóch pracach oryginalnych i jednej pracy przeglądowej, we wszystkich Doktorant jest pierwszym autorem. Tematyka publikacji jest spójna z celami dysertacji, a łączny wskaźnik oddziaływania (*impact factor – IF*) cyklu wynosi 4,3 (150 punktów MNiSW). Całość, rozpisana na 86 stronach, zachowuje typowy układ pracy doktorskiej i dużą staranność edytorską, choć miejscami wymaga dopracowania interpunkcji i stylu.

Pierwsza publikacja, *Safety and efficacy of percutaneous atrial appendage closure followed by antiplatelet therapy in a high-risk population: single-center experience with a WATCHMAN device*, dokumentuje wysoką skuteczność proceduralną LAAC u pacjentów o dużym ryzyku udaru i przeciwwskazaniach do długotrwałej terapii doustnym antykoagulantem. Autor opisuje różne schematy leczenia pozabiegowego indywidualnie dobrane do pacjentów oraz szczegółowo przedstawia obserwacje po zabiegu. Dla lepszej interpretacji wyników przydatne byłoby umieszczenie komentarza do ryciny 1, wyjaśniającego różne definicje punktów końcowych skuteczności w zestawionych badaniach.

Drugą pracą jest *Incidence and predictors of device-related thrombus after left atrial appendage closure with WATCHMAN device*. To starannie zaplanowana analiza występowania skrzeplin na urządzeniu WATCHMAN oraz czynników proceduralnych zwiększających ryzyko ich wystąpienia. Tekst wzbogaca rzeczowa i wyczerpująca dyskusja. Drobną nieścisłość stanowi zdanie: „*All patients diagnosed with DRT were prescribed to have OAC therapy. Four of them had low molecular weighted heparin...*”, które warto poprawić.

Ostatnia publikacja to praca przeglądowa przedstawiająca pozycję LAAC w prewencji udaru niedokrwiennego mózgu. Autor zestawia wszystkie istotne badania kliniczne, nawiązuje do swoich prac oryginalnych oraz omawia nowe generacje urządzenia WATCHMAN. Całość świadczy o doskonałej znajomości tematu.

W dalszej części dysertacji, po omówieniu prac oryginalnych, Autor przeprowadza dyskusję porównującą wyniki z obowiązującymi standardami i wynikami wieloośrodkowych badań klinicznych, co pozwala na krytyczną analizę uzyskanych danych. Autor konsekwentnie odnosi się do celów pracy, a wnioski formułuje precyzyjnie i w pełni uzasadnia zgromadzonymi danymi.

Do korekty tekstu proponuję:

1. W streszczeniu zamiast „Skuteczny zabieg ma za zadanie zapobiec wytworzeniu się skrzepliny w LAA” lepiej napisać, że celem LAAC jest odizolowanie uszka lewego przedsionka, by uniemożliwić przedostanie się do krążenia skrzeplin powstających w jego świetle. Analogicznie poprawić zdanie: „Biorąc pod uwagę istotny udział LAA w powikłaniach zatorowych u pacjentów z AF...”.
2. Porównywanie wyników w skalach porządkowych (np. CHA2DS2-VASc, HAS-BLED) przy pomocy średnich zastąpić porównaniem median, zgodnie z metodologią statystyczną zastosowaną w publikacjach Autora.
3. Unikać sformułowań oceniających, np. „pręźnie rozwijająca się metoda”.

Mam także pytanie do Doktoranta: jak kształtował się odsetek powikłań i ich rodzaj w najważniejszych badaniach klinicznych poświęconych LAAC, zwłaszcza w kontekście rozwoju okluderów, szkolenia operatorów i narastającego doświadczenia ośrodków?

Podsumowując, rozprawa spełnia wymogi art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.). Rekomenduję dopuszczenie lek. Jakuba Maksyma do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Łączę wyrazy szacunku,